

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
[CURRENT ISSUES IN LITERARY STUDIES]

УДК 811.133.1.81

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 15.09.2024 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 22.09.2024 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 100 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2024.46.02>

СУЧАСНИЙ ЖІНОЧИЙ ДЕТЕКТИВ, ОСОБЛИВОСТІ ТА
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Ірина Вікторівна Смущинська (м. Київ, Україна)
valerijs@ukr.net

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри
теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Ірина Володимирівна Циркунова (м. Київ, Україна)
i.tyrkunova@knu.ua

кандидат філологічних наук, асистент кафедри теорії
та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено особливостям сучасного жіночого детективу, історії становлення детективу як особливого жанру. Сучасний детектив дедалі більше зосереджується на психології героїнь, соціальних темах та гендерних питаннях. Український детектив фокусується на буденних проблемах і взаєминах, тоді як іспанський має глобальніший масштаб і показує професійних жінок-детективів. Роман «Диригент» Долорес Редондо є прикладом масової літератури, де сюжет домінує над мовленням і стилем, а психологічний аналіз і містичні елементи підсилюють напруження.

Ключові слова: жанр, детектив, жіночий детективний роман, сюжет, французька проза, іспанська проза, переклад.

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typtologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv,
osoblyvosti ta interpretacija]

© Smushchynska I. V. [Smushhins'ka I. V.], valerijs@ukr.net,
Tyrkunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tyrkunova@knu.ua

MODERN FEMALE DETECTIVE, CHARACTERISTICS AND INTERPRETATION

Iryna V. Smushchynska (Kyiv, Ukraine)

valerijs@ukr.net

Doctor of Philological Sciences, Professor, Head at Department of
Theory and Practice of Romance Language Translation by Mykola Zerov
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

Iryna V. Tsyркunova (Kyiv, Ukraine)

i.tsyркunova@knu.ua

PhD, assistant of the Department of
Theory and Practice of Romance Language Translation by Mykola Zerov
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

This article explores the development and current trends in the female detective genre, focusing on its transformation within Ukrainian and Spanish literature as a branch of mass literature. Over time, the genre has evolved from traditional mystery narratives to complex stories where women occupy central roles as detectives, often displaying nuanced psychological depth. The Ukrainian female detective novel typically emphasizes social issues, human relationships, and moral dilemmas, presenting protagonists as amateurs who rely on intuition. Conversely, the Spanish approach incorporates broader, often international themes, portraying women as professional investigators who utilize forensic methods and psychological profiling to solve cases.

*One notable example, *La cara norte del corazón* by Dolores Redondo, illustrates the Spanish genre's orientation toward a global perspective, where the narrative integrates mystical elements to enhance suspense. This work highlights the Spanish approach of framing crime fiction in broader societal and psychological contexts. Differences between*

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смушчинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerijs@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], i.tsyркunova@knu.ua

the Ukrainian and Spanish styles underscore the genre's adaptability and its ability to reflect cultural and gender perspectives through accessible language and engaging plots.

Key words: *genre, detective, women's detective novel, plot, French prose, Spanish prose, Ukrainian prose, translation.*

Вступна частина. Теоретичний огляд.

Як відомо, жанр детективу як такий виник у XIX ст. “Датою” його народження вважається 1841 рік, коли вийшло в світ оповідання родоначальника детективного жанру, американського письменника *Едгара Аллана По* «Вбивство на вулиці *Морг*», у якому вперше з’являється приватний детектив-інтелектуал *Огюст Дюпен*. Завдяки перекладу його творів у наступні роки детектив як жанр поширюється по світу. Цікаво, що у Франції він отримує широку популярність через вдалі переклади, зроблені відомим поетом-символістом *Шарлем Бодлером* у 50-ті роки (1848-1854).

Едгар По закладає і **основи сюжетної лінії детективу**: вбивство відбувається в закритій кімнаті, на закритій площині (у *Агати Крісті* потім це буде корабель чи потяг, у *Гастона Леру* – замок тощо), з’являються шифровані послання (що потім активно використовує *Конан Дойль* у своїй творчості), акцент робиться на психологію і нагнітання жаху (що підхопить *П’єр Сувестр* у “*Фантомасі*”). Так, на самому початку останнього, першим словом якого є ім’я головного персонажа, читаємо:

“Fantômas ! ... – Qu’est-ce que c’est ? – Personne ... mais cependant quelqu’un ! – Enfin, que fait-il ce quelqu’un ? – Il fait peur ! » [15, с. 135].

Мабуть справедливим буде визначити англійську письменницю *Агату Крісті* родоначальницею жанру жіночого детективного роману. Але **його риси суттєво відрізняються** від стереотипів “чоловічого поліцейського роману”: відсутні описи жахів, насильства, жорстокості, розкриття злочинів відбувається завдяки психологічній проникливості головного персонажа, при цьому акцент робиться не на доказах, а на спостереженнях за поведінкою інших; нарешті, **основною тональністю виступає тонкий гумор** оповіді і опису [5, с. 799], в тому числі через використання образних засобів, натяків, алегорій тощо, що пізніше знайде свій розвиток і в творах, написаних чоловіками, перш за все назовемо творчість *Шарля Ексбрайя*, найяскравішого представника французького

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© *Smushchynska I. V.* [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyrukunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrukunova@knu.ua

гумористичного детективу (але і *Гастон Леру* раніше (“*Le Fauteuil hanté*”), і *Роже Борніш* пізніше (“*L’Indic*”) теж намагалися працювати у гумористичній детективній тональності [8]):

“*Si Mahomet ne vient pas à la montagne, la montagne vient à Mahomet. Vous allez tout de suite écrire un mot à Edward, vous lui direz...*» [17, с. 204].

Агата Крісті **вводить образ жінки-детективу** міс Марпл, зовнішньо непримітної, але з різкою спостережливістю і кмітливостю. Знову ж таки цей прийом повторять чоловіки, той же Ексбрайя з серією романів про яскраво руду шотландку Іможен, яка ніби веде розслідування, але насправді виступає “підсадкою” для злочинця, тобто жанр гумористичного детективу провокує створення героїні, повної протилежності міс Марпл [18]. Отже, замість чоловіків-інспекторів, приватних детективів, аристократів-аматорів з’являються жінки-нишпорки, домогосподарки-аматорки, жінки-слідчі тощо.

Агата Крісті визначила і **риса детективної белетристики**: детективна оповідь не повинна перевищувати 230 сторінок, злочинець не повинен бути незвичайним, а мотив злочину екстраординарним, кожен може виявитися злочинцем, навіть сам слідчий [5, с. 799]. Останнє яскраво втілює в життя Гастон Леру в його романі “Запах дами в чорному”, де під підозру потрапляють і сам оповідач, і слідчий (*Gaston Leroux, Le parfum de la dame en noir*).

І чоловічий і жіночий детектив мають одну **спільну рису, яку наслідують від готичного роману – концепт таємниці** (відзначимо, що українська філологія продовжує активно розробляти напрямок концептів і концептосистем [назвемо хоча б: Концепти і концептосистеми, 2017], у тому числі і вищезгаданий концепт [9]). Сучасна французька письменниця *Амелі Нотомб* одразу його вводить на початку свого детективного роману “*Mercur*» через використання відповідної лексики:

“*Pour habiter cette île, il faut avoir quelque chose à cacher. Je suis sûre que le vieux a un secret*» [20, с. 7],

підсилюючи його потім навіть архітектонічно, в кінці оповіді, де читачу пропонується декілька кінцівок, і він обирає на свій смак, чим могла би закінчитися історія.

Детективний роман має і свою національну специфіку. Так, своєрідність французького детективу полягає в тому, що він виник на основі **пригодницької**

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretaciya]

© *Смушинська І. В.* [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrkunova@knu.ua

літератури, традиції якої були досить сильні наприкінці XIX ст. Виникає так званий “роман-фельетон”, який друкується частинами у газетах, масових виданнях, як роман “з продовженням”. Потім, на початку XX ст., почав домінувати тип англійського *детективу-загадки*, який у післявоєнний період поступається “чорному” роману (Г. Леру, Даніель Пеннак, куди повертаються сцени жорстокості, але автор не торкається емоційної сфери [див. аналіз в: 4]) і *психологічному детективу* (останній, з його необхідним основним елементом – розвитком атмосфери жаху, що насувається, найбільш яскраво представлений творчістю *Буало-Нарсежака*). Суто французькою специфічною рисою можна вважати уведення любовної лінії в детектив (як це робить, наприклад, *Борніш* у своєму романі “*L’Indic*”). Крім того, досить часто французький детектив починається з того, чим класичний детектив повинен закінчуватися – ім’я злочинця винесено на початок, навіть на обкладинку (див. вище приклад роману про *Фантомаса*). Роман часто базується на психологічній дуелі детектива і злочинця, якому поліцейський часто співчуває (можна назвати цикл романів *Жоржа Сименона* про комісара Мегре, наприклад, співчутливий опис підозрюваного у романі “*Жовтий пес*” [22] тощо).

Як свідчать відповідні гендерні дослідження, у творах сучасних французьких авторок більшість *гендерних маркерів тексту* присутня експліцитно (це і вибір теми, сюжету, типових образів, гендерно акцентованих текстових домінант, ускладнена інтертекстуальність, детальний опис зовнішності та одягу тощо), але й імпліцитно (реалії, тропи, фразеологізми, кольореми, афективні епітети на позначення переживань героїнь тощо); гендерно маркованими виявляються і деякі граматичні особливості “жіночого письма”, до яких треба ставитися дуже обережно при перекладі, щоби не спотворити “жіночий голос” тексту з усіма його емоційними сплесками [3, с. 5]. Отож, навіть наслідування прийому, уведеного Д. Дідро, і який наслідує *Себастьян Жапрізо* у своєму детективному романі “*Пастка для Попелюшки*” (1963 р., переклад українською, 2019 р.), коли веде оповідь від головної героїні-жінки, не повинно ввести в оману читача, який за певними ознаками повинен відчувати “чоловіче письмо”.

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Smushchynska I. V. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyrukunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrukunova@knu.ua

Розвиток сучасного перекладознавства починає враховувати і гендерні аспекти перекладу літературних творів, розробляючи *феміністичний переклад*, завдання якого зробити перекладачку видимою в перекладі. На початку 80-тих років ХХ ст. канадські представниці феміністичного підходу до теорії та практики перекладу розробили нові стратегії перекладу з урахуванням гендерних студій в тому числі. Серед основних феміністичних стратегій перекладу Л. фон Флотов визначає доповнення, передмову, виноски, втручання перекладачок в текст оригіналу тощо [3, с. 7].

Отже, популярність жанру не згасає. Можна відзначити появу великої кількості детективної літератури, перекладеної французькою чи іспанською мовами з англійської, які отримують літературні премії та екранізуються, роман змінює друковану форму на візуальну. Так, серед найкращих трилерів 2024 року називається роман англійського автора *Робера Годара* (Robert Goddard) «*18 Barnfield Hill*», перекладений французькою [<https://www.audible.fr/blog/meilleurs-polars-thrillers-2024>].

Основна частина.

Для практичної частини *матеріалом аналізу* було обрано детектив іспанської письменниці *Долорес Редондо* «*Диригент*» [21]. Такий вибір зумовлено двома факторами: по-перше, романи про слідчу Амаю Саласар – популярний жіночий детектив, чудовий приклад сучасної іспанської масової літератури, а по-друге, він перекладений українською мовою (на жаль, в Україні така література представлена дуже мало).

Метою аналізу є з'ясування загальних особливостей сучасного іспанського жіночого детективу ХХІ ст. як варіанту масової літератури, наявності / відсутності національного колориту, визначення специфічних рис детективного роману «*Диригент*» і образу головної героїні-слідчої у порівнянні з українською літературою такого типу.

Отже, «*La cara norte del corazón*» – типовий бестселер, приклад масової літератури, яка також називається сублітература. Як зазначає Ісабель Ромеро Табарес, стиль сучасних літературних творів є «вторинним», і вони використовують просту, повторювану та стандартизовану мову відповідно до теми. Основоположним у них є дія, якій підпорядковуються персонажі, зазвичай

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смушчинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerijs@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], itsyrkunova@knu.ua

схематичні, стереотипні, їх адаптують під смаки та потреби аудиторії. Все орієнтоване на створення продовжень, серій та інших продуктів [12]. Варто наголосити на здатності детективу до трансформації та мутації (М. Бахтін), що робить цей жанр доволі гнучким та відкритим. Кримінальний роман «Диригент» є приквелом до відомої «Трилогії Базтана», яка продовжує розслідування Амайї Салазар, він дуже популярний на іспанському ринку і має український переклад.

Щодо детективу як жанру, можна відзначити, що він практично віддав перші ролі жінкам, показуючи їх не лише жертвами, а й вбивцями, з власними переконаннями і мотивами, а також розумними, допитливими та кмітливими, здатними розкрити злочин краще за чоловіків. Одразу відзначимо, що основна динаміка сучасного детективного роману *реалізується через жінку-слідчу*.

Але жінки зараз є не лише головними героїнями, але й авторками, читачками, оскільки детектив надзвичайно популярний серед них і орієнтований в основному на жіночу аудиторію. Однак і тут можна побачити деякі «маніпуляції» з жанром: так, трійко іспанських письменників *Jorge Díaz, Agustín Martínez and Antonio Mercero* пишуть детективи під жіночим псевдонімом *Кармен Мола*.

Вражає жанрове різноманіття: іронічний, соціальний, психологічний, інтелектуальний, шпигунський, містичний детектив тощо, і все це знаходить аналіз у науковій літературі, наприклад: *Katheleen Gregory Klein* «The Woman Detective. Gender and Genre», *Sally Rowena Munt* «Murder by the book? Feminism and the Crime Novel», *Michele B. Slung* «Crime on Her Mind: Fifteen Stories of Female Sleuths from the Victorian Era to the Forties» та інші. Труднощі аналізу детектива пов'язують з тим фактом, що детектив з часом став менш канонічним, набравши багато рис і форм, невластивих класичному детективу, прикладом чого є і роман «Диригент».

Українська жіноча проза має довгу традицію і великий список талановитих жінок-письменниць. А. Таранова у своїй статті «Детектив очима жінки» описала дві стратегії розвитку сучасного жіночого детективу: детективно-жіночий та серйозний. Перший підтверджує більш традиційний уклад, а другий зосереджується на нових матрицях жіночої поведінки у суспільстві [10]. Сучасна українська детективістика створює формулу детективного роману, ядром якого є

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© *Smushchynska I. V.* [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyркunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyркunova@knu.ua

вбивство, а розслідування веде жінка-аматор. Авторки більше покладаються на жіночу інтуїцію та досвід, ніж на правоохоронні органи. Найпоширенішими формами є інтелектуальний та іронічний детектив, а злочини – наслідок соціальних проблем, що, на жаль існують в українському суспільстві, які і призводять до трагедії. Адже головна мета цієї прози показати логіку людських взаємин і повсякденності. Головну увагу зосереджено не стільки на злочині, скільки на соціальному чи психологічному явищі, яке до нього призвело [2].

Якщо говорити про роман «Диригент», то він безумовно відноситься саме до так званого *серйозного детективу*. В ньому немає нічого від традиційного жіночого життя – сімейного, жіночого та романтичного, це не про кохання та емоції. Детектив Долорес Редондо значно відрізняється від тенденцій, притаманних українським жіночим детективам. “La cara porte del corazón”, який в українському перекладі звучить як «Диригент», оповідає нам про доволі нетиповий злочин – вбивства родин, замасковані під смерть від урагану. На відміну від українського детективу, соціальні проблеми не є причиною злочину, хоча деякі з них і фігурують в романі. Основні події відбуваються у США. Головна героїня роману, не випадкова жінка-аматор, а професійний слідчий, агент іспанської поліції, яку за виняткові здібності запрошує ФБР. Перед нами надзвичайно професійна слідча, яка добре володіє своїм фахом, але також покладається і на власну інтуїцію та відчуття, зокрема їй вдається намалювати психологічний портрет жертв та убивці. В принципі, все розслідування побудоване на виявленні психологічних рис злочинця і пошуку особи, яка їм відповідає, адже шукати доведеться по всій країні, а не із обмеженого кола осіб (як у традиційному англійському детективі). Варто відзначити, що Долорес Редондо довелося зануритися у теорію криміналістики, зокрема віктимології та психологічного портрету вбивці, щоб достовірніше передати особливості розслідування.

Ще однією відмінністю між українським детективом є *відсутність національного компоненту*. Попри моменти, пов’язані з рідним містом Амаї, немає опису побутових реалій чи уявлень, або реакцій, притаманних саме іспанській жінці. Тим паче, в українському детективі, як правило, головна героїня – типова українка, яку оточує та сама реальність, що і читачів. В той час як образ Амаї Саласар все-таки неординарний.

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смушинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerijs@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], itsyrkunova@knu.ua

Як зазначав Ц. Тодоров [11], хороший детектив має *дві історії – злочин та розслідування*. В сучасному детективному романі додається ще й *третя – історія життя самого нишпорки*, яке, як правило, приховує особисту драму чи проблему. Багато в чому цьому сприяли серіали (хоча б екранний образ Шерлока Холмса); доречно згадати трилогію-бестселер баскської авторки Єви Гарсії Саенс де Уртурі, на сторінках якої розгортається особиста драма головного героя інспектора Унаї. «Диригент» – не виключення: історія життя, а точніше, дитинства головної героїні не менш цікава за кримінальну справу, яку їй треба розкрити. До речі, у обох авторів головні герої спеціалізуються на «модній» нині галузі віктимології, аналізі портрету жертв.

Однією з особливостей роману є його сюжет, архітектоніка: наявність одразу трьох історій: перша – розслідування та пошук убивці родин під час стихійних лих в Америці; друга – жахлива історія дитинства Амаї, третя – давнішній злочин, який розслідує Дюпре. Останній пов'язаний з містичними віруваннями мешканців Нового Орлеану, що дивним чином перегукуються з міфами рідного містечка Амаї Елізондо. В романі прослідковується цей містичний компонент, який хоча й додає моторошної атмосфери, однак не становить природу злочинів.

Такий поділ роману на три окремі повноцінні історії непритаманний класичним детективам, в тому числі і українським. Це безперечно додає гостроти сюжету і дозволяє включити в його канву різні популярні нині теми: стосунки батьків і дітей, місце жінки в чоловічій професії, проблеми темношкірого населення тощо. Власне саме завдяки можливості перетворити цей жанр у пропаганду норм і цінностей масової свідомості, масова література охоче використовує детектив [1]. Проте Долорес Редондо не переходить до соціального роману, а залишається в рамках детективу. Найбільшої уваги приділено *темі “жінка-чоловік”*, яка в романі проходить червоною лінією.

Отже, Амаї доводиться працювати з агентами ФБР, серед яких є як чоловіки, так і темношкіра жінка. Звісно, більшість чоловіків зображено вкрай неприємними і менш кваліфікованими за Амаю, які усіяко протистоять її ідеям, вважають її зухвалою вискочкою, однак їм таки доводиться потім змиритися з її

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Smushchynska I. V. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyркunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyркunova@knu.ua

правотою. Більшість, але не її начальник, видатний агент – інспектор Дюпре, який і виділив нашу героїню серед усіх інших.

Критика чоловіків реалізується в авторських коментарях, які зокрема стосуються міміки та зовнішності:

“Emerson remató su exposición con una de aquellas repulsivas sonrisas suyas. ... La sonrisa de Emerson se esfumó, sustituida por una de corte bisturí que adoptaba cuando se sentía frustrado” [c. 80].

По-друге, критики зазнають не лише чоловіки-персонажі, неприязні до Амаї, але й прояви мужності як такі, що є природньою ознакою чоловіків:

“Amaia alzó una ceja, escéptica ante tanta testosterona” [c. 108].

Головну героїню зображено сильнішою, вищою за чоловіків-агентів поліції:

“[Amaia] sintió piedad por ellos [hombres agentes de policía], porque sabía que tras acercarse a la obra de un asesino en serie nada volvería a ser como antes” [c. 238].

У всіх цих випадках Долорес Редондо використовує патетичну лексику, епітети та порівняння з негативною конотацією. В тексті є також авторські відступи міркування на тему жінки в поліції, а також про різні типажі чоловіків, не без певної негативної оцінки. Отже, роман є дещо перевантаженим увагою авторки до теми чоловік-жінка, висвітленої занадто безапеляційно і передбачено.

Щодо головної героїні та особливостей зображення, змальовується абсолютно ідеальна (неправдоподібна) жінка з купою досить протилежних якостей: вона є водночас розумною, вродливою, мудрою, незалежною, здібною, мужньою, суворою, стриманою, зухвалою, зарозумілою, доброю, тендітною, сексуальною, здатною обеззброїти та заспокоїти чоловіка-агента поліції одним доторком руки, знайти спільну мову з дітьми та сподобатися абсолютно усім жінкам на своєму шляху. Однак сучасна масова література допускає створення таких образів, у яких відсутня об’єктивність.

Образ головної героїні твориться *трьома шляхами*: через її власну мову, через мову персонажів, що говорять про неї, і через авторську мову.

Якщо говорити про мовлення Амаї Салазар, то воно повністю відповідає її професії. Воно характеризується стриманістю, короткими, чіткими фразами,

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смушинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrukunova@knu.ua

інколи різкими та імперативними, може містити негативну оцінку дій її колег, що абсолютно вписується в сферу її діяльності, позбавлено афективів, метафор, порівнянь чи іронії. Вона виражається прямо, не завуальовано. Самі персонажі дорікають їй гоноровістю та зухвалістю (*irreverencia*). Наведемо деякі приклади:

- *Es la abuela, compruébelo – insistió ella volviéndose hacia la casa y alejándose del grupo. ... – Pues compruébelo de nuevo. – Olviden los registros oficiales, pregunten a sus vecinos...* [21, с. 78]. // *Це бабуся. Перевірте... Перевірте ще раз. – Забудьте про офіційні записи. Поговоріть із сусідами* [14, с. 75].

Ось її розмова з шефом:

- *... siempre debería ser difícil mentir. No sé qué opinan los demás, soluciónelo con cada uno, pero a mí debería haberme dicho que veníamos a por Samedi. ... No me gusta que me manipulen. Debieron decirlo* [21, с. 453]. // *Брехати завжди важко. Хай кожен відповідає за себе. Ви мали попередити мене, що ми приїхали сюди заради Самеді. ... Мені не подобається, коли мною маніпулюють. Ви мали все розповісти* [14, с. 466].

Ось як вона реагує на слова колеги, який її не підтримує:

- *No se me ocurrirían tantas sandeces ni para menoscabar una hipótesis equivocada* [21, р. 80]. // *Мені б не спало на думку стільки нісенітниць* [14, с. 78].

Окремої уваги заслуговує авторське мовлення та мова персонажів, коли вони говорять про головну героїню. Воно характеризується як напружене і пафосне, з використанням слів високого регістру. Такий опис абсолютно несумісний з образом агента поліції, відповідає радше якійсь королеві. Образ є занадто ідеалізованим та неправдоподібним. До того ж, деякі поєднання слів видаються геть дивними і штучними. Зазначимо, що український переклад звучить ще більш пафосно, що також погіршує враження від книги.

Ось декілька прикладів опису головної героїні:

Se sentía debilitada, sabía que era el precio que debía pagar por tener razón, por el privilegio siempre misterioso de hallar la pieza que completaba el puzle. La irreverencia del conocimiento, de la verdad, que en el momento de ser revelada lo hacía con violencia, sin protocolo ni medida, y eso siempre pagaba un canon [21, с. 77]. // *«Вона... знала, що мусить платити таку ціну за свою правоту, за одвічно загадковий привілей знаходити необхідний елемент для зібрання пазла.*

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology [Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Smushchynska I. V. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyrukunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrukunova@knu.ua

Йшлося про зухвалість знання та істини, що спалахувала з блискавичною швидкістю, без попередження і дотримання етикетних норм.» [14, с. 74].

Allí estaba de nuevo aquella maldita majestad y sus preceptos con peso de sentencia. Por el amor de Dios, era demasiado joven para hablar así [21, с. 159]. // І знову ця клята велич, ця безапеляційність судді. Великий Боже! Вона була надто молода, аби розмовляти з такою інтонацією [14, с. 163].

Amaia sabía que gustaba a los hombres, el juego de las miradas no le era ajeno. En los últimos días había tenido que eludir la lubricidad de Emerson en más de una ocasión [21, с. 86]. // «Амая знала, що подобалася чоловікам, і вміла підтримувати гру поглядів. За останні дні їй часто доводилося стримувати хіть Емерсона.» [14, с. 84].

Отже, детективний роман «Диригент» – яскравий приклад сучасної масової жіночої літератури, який виділяється своїм динамічним та розгалуженим сюжетом, в основі якого показ роботи жінки, професійного агента поліції, яка вирізняється своїми винятковими професійними здібностями. Такий образ позбавлений об'єктивності, як позбавлений національного колориту, опису побуту та сцен буденного життя, на відміну від українських детективів, і сам твір. Опис головної героїні представлений з певною патетикою, що додає йому швидше кіношності, ніж реальності. Роман піднімає теми, що пропагуються сучасною суспільною парадигмою, зокрема роль жінки у чоловічій професії, яка представлена досить заангажовано, проте зовсім не заторкуються проблеми іспанського суспільства, що можуть становити причину злочину.

Література:

1. Бессараб О. Детективний роман як головний прояв масової літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна 1014 (65), 2012. С. 204-207.
2. Гуляк Т. Жанрова своєрідність українського жіночого детективу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія 37. 2018. С. 153–156.
3. Дячук Л. С. Сучасна французька жіноча проза в українських перекладах: автореферат ... канд. філол. наук (К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2016), 20 с.
4. Єрмоленко І. І. Композиційне і комунікативно-прагматичне конструювання “чорного детективу” Данієля Пеннака: автореферат ... канд. філол. наук (К.: КНЛУ, 2016), 20 с.

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смуцинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], itsyrkunova@knu.ua

5. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник у двох томах. Том 1 (за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського). (Тернопіль: Богдан, 2005), 823 с.
6. Концепти і концептосистеми: динамічні виміри (під ред. І. О. Голубовської, Л. В. Клименко) (Київ: Логос, 2017), 178 с.
7. Пономарьова О. О. Французький детективний гумористичний текст: теоретичні засади дослідження. Проблеми семантики, слова, речення та тексту 17, 2006. С. 297–301.
8. Пономарьова О. О. Структурно-композиційні та комунікативно-прагматичні особливості французького детективного гумористичного роману: дисертація ... канд. філол. наук (К.: КНЛУ, 2008), 204 с.
9. Соболева Я. Ю. Концепт ТАЄМНИЦЯ та його верболізація в українській лінгвокультурі: автореферат ... канд. філол. наук (К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2014), 18 с.
10. Таранова А. О. Детектив очима жінки. Актуальні проблеми слов'янської філології XIV: Лінгвістика і літературознавство, 2007. С. 231-239.
11. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 162 с.
12. Romero Tabares Isabel. Literatura de masas: subgénero o nueva literatura? Revista Crítica, 7 листопада 2015. <https://www.revista-critica.es/2015/11/07/literatura-de-masas-subgenero-o-nueva-literatura/>.
13. Quels sont les 10 meilleurs policiers et thrillers en 2024? Audible, 2024. <https://www.audible.fr/blog/meilleurs-polars-thrillers-2024>.

Джерела ілюстративного матеріалу:

14. Редондо Долорес. Диригент (Харків: КСД, 2022), 699 с. [Redondo, D. Duryhent. (Kharkiv: KSD, 2022), 699 s.]
15. Arsène Lupin et Fantômas. Les histoires policières françaises du début du XXe siècle (M. : Radouga, 1989), 397 p.
16. Borniche R. L'Indic (P. : Grasset, 1977), 444 p.
17. Christie A. Rendez-vous à Bagdad (trad. de l'ang.) (P. : Librairie des Champs-Élysées, 1996), 246 p.
18. Exbrayat. Ne vous fâchez pas, Imogène (P. : Librairie des Champs-Élysées, 1962), 249 p.
19. Leroux Gaston. Le parfum de la dame en noir (P. : Bibebook, 1908), 278 p.
20. Nothomb A. Mercure (P.: Albin Michel, 1998), 189 p.
21. Redondo Dolores. La cara norte del corazón (Barcelona: Ediciones Destino, 2021), 685p.
22. Simenon G. Le chien jaune (M. : V. chkola, 1964), 138 p.

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Modern Female Detective, Characteristics and Interpretation (in Ukrainian) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Smushchynska I. V. [Smushhins'ka I. V.], valerij@ukr.net,
Tsyrukunova I. V. [Cyrkunova I. V.], i.tsyrukunova@knu.ua

References:

1. Bessarab, O. «Detektyvnyy roman yak holovnyy proyav masovoyi literatury kinta XX - pochatku XXI stolittia.» *Vicnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu im. V. N. Karazina*, 2012, no. 1014, vyp. 65: 204-207.
2. Hulyak, T. «Zhankrova svoedrivnist' ukrayins'koho zhinochoho detektyvu.» *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya: Filolohiya*, 2018, no. 37: 153–156.
3. Dyachuk, L. S. *Suchasna frantsuz'ka zhinocha proza v ukrayins'kykh perekladakh: avtoreferat ... kand. filol. nauk* (Kyiv: KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2016), 20 s.
4. Yermolenko, I. I. *Kompozytsiine i komunikatyvno-prahmatychnе konstruiuvannia “chornogo detektyvu” Daniyela Pennaka: avtoreferat ... kand. filol. nauk* (Kyiv: KNLU, 2016), 20 s.
5. *Zarubizhni pys'mennyky. Entsyklopedychnyy dovidnyk u dvokh tomakh. Tom 1* (za red. N. Mykhals'koyi ta B. Shchavurs'koho) (Ternopil': Bohdan, 2005), 823 s.
6. *Kontsepty i kontseptosystemy: dynamichni vymiry* (pid red. I. O. Holubovs'koyi, L. V. Klymenko) (Kyiv: Lohos, 2017), 178 s.
7. Ponomaryova, O. O. «Frantsuz'kyy detektyvnyy humorystychniy tekst: teoretychni zasady doslidzhennia.» *Problemy semantyky, slova, rechenni ta tekstu: zb. nauk. pr.* (Kyiv, 2006), vyp. 17: 297–301.
8. Ponomaryova, O. O. *Strukturno-kompozytsiyni ta komunikatyvno-prahmatychni osoblyvosti frantsuz'koho detektyvnogo humorystychnogo romanu: dysertatsiya ... kand. filol. nauk* (Kyiv: KNLU, 2008), 204 s.
9. Soboleva, Y. Yu. *Kontsept TAYEMNYTSIA ta yoho verbalizatsiya v ukrayins'kiy linhvokulturi: avtoreferat ... kand. filol. nauk* (Kyiv: KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2014), 18 s.
10. Taranova, A. O. «Detektyv ochyma zhinky.» *Aktual'ni problemy slovyans'koyi filolohiyi: Mizhnuz. zb. nauk. statey, vyp. XIV: Lingvistyka i literaturoznavstvo* (Nizhyn, TOV «Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf», 2007): 231-239.
11. Todorov, Tz. *Ponyattya literatury ta inshi ese.* Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylanska akademiya», 2006, 162 s.
12. Romero Tabares, Isabel. «Literatura de masas: subgénero o nueva literatura?» *Revista Crítica*, 7 листопада 2015. <https://www.revista-critica.es/2015/11/07/literatura-de-masas-subgenero-o-nueva-literatura/>.
13. «Quels sont les 10 meilleurs policiers et thrillers en 2024?» Audible, 2024. <https://www.audible.fr/blog/meilleurs-polars-thrillers-2024>.

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Сучасний жіночий детектив, особливості та інтерпретація (Українською) [Suchasnyj zhinochyj detektyv, osoblyvosti ta interpretacija]

© Смушинська І. В. [Smushhins'ka I. V.], valerijs@ukr.net,
Циркунова І. В. [Cyrkunova I. V.], itsyrkunova@knu.ua